

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare
4.sjöstridsflottiljen, Camilla Wilhelmsson,
camilla.wilhelmsson@mil.se

Ert datum
2021-08-26

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare
FIHM, Anneli Castan, 08-610 82 65,
exp-fihm@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Föreläggande om försiktighetsmått avseende undervattenssprängning v146 i sprängområde 4, Huvudskär, Haninge kommun

Beslut

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) förelägger Försvarsmakten, org.nr. 202100-4615, att vidta följande försiktighetsmått vid undervattenssprängningar i område 4, Huvudskär i Haninge kommun, v46 2021:

Om inte annat framgår av nedan angivna försiktighetsmått ska verksamheten utföras i enlighet med anmälan.

1. Omfattande fiskdöd eller andra avvikelser som bedöms medföra risk för negativ påverkan på naturmiljön ska omgående anmälas till FIHM.
2. Inom fyra veckor efter sprängning ska en rapport som redogör för försiktighetsåtgärder som vidtogs vid övningen, eventuell fiskdöd samt observationer av däggdjur och fåglar inlämnas till FIHM.

Bakgrund

Anmälan om sprängning i vatten inkom till FIHM från 4.sjöstridsflottiljen, Försvarsmakten den 26 augusti 2021. Av anmälan framgår följande.

(JE)

Anmälan avser 16 laddningar à 105 kg trotyl, ingen bottendetonation. Det sprängområde som ska nyttjas är Försvarsmaktens fasta sprängområde 4, Huvudskär i Haninge kommun.

Djupet i området är 150-200 meter och sprängningarna kommer att ske på 20-30 meters djup och bedöms inte ge någon bottenpåverkan.

Påverkan på botten bedöms som 0 m² eftersom avståndet till botten är större än sprängningens beräknade radie enligt den beräkningsmodell som Försvarsmakten använder för beräkning av bottenyta i samband med sprängning i vatten. Anmälningspliktig sprängning i vatten får omfatta högst 3000 m² enligt 19 § förordning (1998:1388) om vattenverksamhet. Omfattningen i vattenvolym är uppskattad till 1629,5 m³, enligt samma beräkningsmodell som för bottenpåverkan.

Verksamheten är planerad till den 21 november 2021 och kommer att genomföras från två till fyra fartyg och i dagsljus. Syftet med verksamheten är att öva sjunkbombsfällning med hela lednings- och rapporteringskedjan med efterföljande arbete och för att vidmakthålla kompetensen inom sjunkbomben som vapensystem inom ubåtsjakt.

Försvarsmakten anger att plats, sprängdjup, datum, typ och antal detonationer och planerade försiktighetsmått ska minimera skadlig påverkan på växt- och djurliv.

Försvarsmakten åtar sig följande försiktighetsmått i samband med sprängningarna.

1. Den sydöstra delen av sprängområdet väljs för att hålla största möjliga avstånd till Huvudskärs naturreservat.
2. Försvarsmakten kommer att informera Skärgårdsstiftelsen och lokala fiskare om den planerade verksamheten.
3. Sprängning sker dagtid och okulär besiktning av området kommer att ske innan sprängning för att undvika skada på marint djurliv. Eventuella djur drivs bort innan sprängning
4. Innan sprängning kommer sändning med aktiv sonar utföras i syfte att avhålla eventuellt djurliv/fiskstim.
5. Innan sändning med aktiv sonar ska detta föregås av ramp-up eller med en motsvarande form av akustisk varning.
6. Efter sprängning sker visuell kontroll av havsytan samt dokumentation av mängden eventuell död fisk.
7. Efter verksamhetens avslut skickas en miljörapport enligt rutin.

Anmälan remitterades till Länsstyrelsen i Stockholms län den 28 augusti 2021. I yttrande den 10 september 2021 anges huvudsakligen följande. Länsstyrelsen bedömer att övningen kan genomföras som planerat, men bör utföras så långt sydost som möjligt inom sprängområdet, för att minimera risken för påverkan på fågel, säl och andra vattenlevande djurarter. Tidpunkten i mitten av november bedöms lämplig för att ge så liten skada som möjligt på naturmiljön.

Länsstyrelsen framför även att skarp ammunition om möjligt bör undvikas. Det är viktigt att söka av övningsområdet efter större fiskstim, säl och sjöfågel innan sprängning. Förekomst av död fisk bör dokumenteras. Det är viktigt att säkerställa att botten inte innehåller rester av tidigare dumpningar/sjunkbomber, som kan orsaka skada vid fördröjd explosion.

Länsstyrelsen önskar ta del av besiktningsrapport inklusive dokumentation av mängden död fisk och liknande. Bilder som visar på arter kan med fördel ingå. Dessa kan mailas till stockholm@lansstyrelsen.se med hänvisning till ärende 535-60028-2021.

Det av Försvarmakten i anmälan angivna försiktighetsmålet att initialt spränga en mindre laddning för att avhålla djurliv har tagits bort. Det finns i så fall en risk att eventuella döda fiskar i den första sprängningen lockar djur till området.

Skäl för beslut

Bedömning

FIHM gör bedömningen att aktuell sprängning i vatten är att betrakta som en anmälningspliktig verksamhet enligt 11 kap. 9 a § miljöbalken (1998:808) och 19 § punkt 5 i förordning (1998:1388) om vattenverksamheter och att anmälningsplikten är uppfylld.

FIHM gör bedömningen att en återrapportering till tillsynsmyndigheten bör ske inom fyra veckor efter genomförd sprängning för uppföljning och kontroll av åtgärdens eventuella miljöpåverkan.

FIHM delar bedömningen att, i syfte att skrämja bort och minska påverkan på djurlivet, framförallt tumlare, bör så kallad ramp-up inför sändning med sonar användas. Ramp-up innebär antingen en gradvis ökning av källstyrkan (s.k. soft start) eller sändning med full styrka men med långa pauser mellan sändningarna (s.k. slow start). Detta kan ge sälar och tumlare möjlighet att röra sig bort från området innan sändning på full styrka, vilket annars i värsta fall kan orsaka allvarliga hörselskador hos djuret.

Försvarmakten har använt sprängområde 4 för undervattenssprängningar under flertalet år och påverkan på miljö och djurliv har enligt dokumentation varit ringa. Spridningen av ljudvågor från sprängningar i aktuellt sprängområde sker dock över långa avstånd eftersom ljudvågorna inte avskärmas av land och

påverkansområdet blir i och med detta stort. Därför anser FIHM att det är bra att sprängningarna förläggs så långt sydost som möjligt i sprängområdet för att hålla ett skyddsavstånd på minst 10 km från Natura 2000-området Huvudskär.

FIHM vill omgående bli informerad i de fall avvikelser som kan orsaka olägenhet för miljön inträffar. Detta för att ha möjlighet att agera skyndsamt som tillsynsmyndighet.

Under förutsättning att den anmälda verksamheten utförs i enlighet med uppgifterna i anmälan samt följer de försiktighetsmått som meddelas i detta beslut, gör FIHM bedömningen att åtgärden kan ske på ett miljömässigt godtagbart sätt.

Tillämpliga bestämmelser

Detta beslut har fattats med stöd av 2 kap. 4 § miljötillsynsförordningen (2011:13), 11 kap. 9 a § och 26 kap. 21 § miljöbalken (1998:808) samt med hänvisning till 2 kap. 2, 3, 6-7 §§ miljöbalken och 23 § 2a p. förordning (1998:1388) om vattenverksamheter.

Detta beslut har fattats av Försvarsinspektören för hälsa och miljö Pierre Campenfeldt. I den slutliga handläggningen har dessutom avdelningschef Lena Orbelius och miljöjurist Camilla Lindholm deltagit och som föredragande inspektör Anneli Castan.

Pierre Campenfeldt

Anneli Castan

Sändlista

Försvarsmakten

För kännedom

4.sjöstrifljettiljen (avsett för Camilla Wilhelmsson)

Länsstyrelsen i Stockholms län

Sveriges Fiskares Producentorganisation (via peter@sfpo.se)

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, men skickas till Försvarsinspektören för hälsa och miljö, 107 85 Stockholm.

Ange vilket beslut som överklagas, vilken ändring som begärs samt vilket stöd som åberopas för ändringsyrkandet. Skrivelsen ska vara undertecknad.

För att överklagandet ska kunna prövas ska det ha inkommit till FIHM inom tre (3) veckor från den dag mottagaren tog del av detta beslut.